

Međunarodna zajednica u Bosni i Hercegovini odavno je postala dio problema a ne rješenja, a dokaz za to je izgubljenost koju su pokazali u trenutku kada su počeli protesti i kada su počeli slati oprečne poruke prema javnosti; u nesnalaženju su se ponovo okrenuli prema ovdašnjim političarima ponudivši im tako ustvari još jednom mogućnost da prođu nekažnjeno

Piše: NIDŽARA AHMETAŠEVIĆ

Više od dvije sedmice građani širom Bosne i Hercegovine na razne načine izražavaju svoje nezadovoljstvo. Domaći političari, prema kojima je usmjeren bijes ojadenih građana, prave se da čuju što im govore. Međunarodna zajednica, uključujući i Europsku uniju (EU) koja je još uvijek ima u rukama mehanizam poluprotektorata, pak, kao da nije našla svoj glas ni poziciju koju bi mogla zauzeti, mada su mogli i trebali pokazati odgovornost. "Ne vidim jasnju artikulaciju bilo koje vlade unutar EU, osim poruka da treba slušati građane", kaže politički analitičar Kurt W. Bassuener: "Ono što vidim su različiti stepeni konfuzije i nemoći, a ne neko jasno promišljanje." Pesimističan je i Zlatko Dizdarević, dugogodišnji novinar i diplomata, koji kaže kako među građanima BiH sigurno ima onih koji bi mogli naći rješenje, ali "to nije pitanje naših individualnih kapaciteta. Za to je potreban sistem, organizacija, funkcionalna država koju nemamo a ne daju nam da je napravimo".

"MOJ DRAGI PRIJATELJ VALENTIN"

Neposredno nakon početka protesta u BiH, grupa intelektualaca iz cijelog svijeta uputila je otvoreno pismo upozoravajući da i pored brojnih upozorenja koja su

STANJE U BiH JE PRIČA ZA LUĐAČKU KOŠULJU

Kurt W. Bassuener: "Ono što vidim su različiti stepeni konfuzije i nemoći EU, a ne neko jasno promišljanje"

VALENTIN INZKO

"Moj dragi prijatelj Valentin"

ukazivala i na druge probleme u BiH, međunarodna zajednica nije prestala posmatrati situaciju kroz prizmu etnonacionalnih sukoba. Korupcija, povećanje broja nezaposlenih, nefunkcionalnost postojećeg sistema ustanovljenog mirovnim sporazumom, često su spominjani, ali nikada nisu naveli međunarodnu zajednicu da djeluje, osim što su brojnim nevladinim organizacijama davali novac za projekte koji teško da su (pokazuje se sada) imali zaista nekog uticaja. Kada su počeli protesti, međunarodna zajednica, na čelu sa Uredom visokog predstavnika (OHR), bila je, blago rečeno, zatačena. Prva reakcija došla je od britanskog ministra vanjskih poslova **Williama Haguea**, koji je proteste nazvao "buđenjem". Neke druge diplomatе su potom poslale upozorenja da je riječ o ozbilnjom problemu kojem se hitno mora dati sva pažnja. Istovremeno, EU lideri su počeli spominjati i mogućnost davanja još novca za BiH, koji bi naravno značio podršku institucijama koje ne funkcionišu, a ne građanima.

Zanimljiva ideja je došla od nove

članice EU Hrvatske, odnosno tamošnje ministricе vanjskih poslova **Vesne Pusić**, koja je predložila da bi jedno od mogućih rješenja za BiH bilo zauzimanje specifičnog pristupa. "**Hrvatsko je stajalište da se za BiH osmisli specifičan model približavanja EU**", izjavila je dodavši da bi se na taj način mogla rješiti neka otvorena pitanja, između kojih je i **Sejdīć-Finci**. Visoki predstavnik **Valentin Inzko** je reagovao najavljujući kako bi Austrija mogla povećati broj svojih vojnika u BiH ako stanje eskalira, izjava koja ga je, kažu u diplomatskim krugovima u Sarajevu, dovela korak bliže kraju mandata na kojem je, kažu, ionako predugo. Potvrdu da Inzko nema podršku u Briselu analitičari ali i strane diplomatе u BiH vide u izjavi Catherine Ashton: "**Misljam da Valentin, moj dragi prijatelj, govori o hipotetičnoj situaciji.**"

Inzko, čiji ured smo kontaktirali sa molbom za intervju, nije imao vremena za razgovor za *Slobodnu Bosnu*, a u intervjuu za jedan od dnevnih listova u BiH, pak, tvrdi da je posljednjih godina bilo malo

napretka na putu ka EU i "u pogledu ispunjavanja uslova za zatvaranje OHR-a". Na pitanje šta može i da li će nešto uraditi međunarodna zajednica, Inzko kaže: "**Međunarodna zajednica može pomoći, ali glavna odgovornost je na BiH i njenim liderima.**" Jako je mlaka i reakcija koja je došla iz ureda šefa EU delegacije i EU specijalnog predstavnika u BiH **Petera Sorensena**, koji je poručio kako je Bruxelles "**bio i ostao spreman da ponudi svoju asistenciju i posredništvo**", te je podsjetio da to već rade kroz takozvani strukturalni dijalog u oblasti pravosuđa, čiji efekat nikо u BiH ne vidi.

Istovremeno, dok javno upozoravaju domaće političare da slušaju narod, a narod da kaže sve što ima reći, čelnici EU-a ponovo za partnerе biraju ove prve, a kao da ni sami ne slušaju što građani imaju reći. Tokom svoje posjete Sarajevu **Štefan Füle**, europski komesar za proširenje kojem se mandat završava za oko dva mjeseca, izrazio je razočarenje zbog neuspjeha da se postigne dogovor oko provođenja odluke Sejdīć i Finci, što je ključni uslov za dalji napredak ka EU. Füle je najavio i povlačenje EU iz posredovanja da se pronađe rješenje, te je objavio kako je na domaćim političarima i institucijama da to urade, a ako ne, Vijeće ministara vanjskih poslova EU i Vijeće Europe će reagovati. "**Moram naglasiti veoma jasno: naša predanost da vidimo BiH kao dio EU je tu i nije nimalo oslabila.**"

POTPUNO PERVERZNA SITUACIJA

"**Došli smo do potpuno perverzne situacije što se tiče međunarodne zajednice u BiH, prije svega EU**", kaže **Zlatko Dizdarević** komentarišući odsustvo reakcije na pogoršavanje situacije u BiH: "**Stvorili su mehanizam koji jeste zaustavio rat, ali nije dovršio mir i koji ne može da funkcioniše. I na to sve, dolazi za mene jedna politička perverzija - nama kažu nađite rješenje pa čemo se mi složiti s tim.**" Pisac i politolog **Igor Štiks** konstatuje kako međunarodna prisutnost u BiH već dvadeset godina osim stabilnosti, koja je

▶ bila njezin cilj, nije donijela puno više. "Ljudi su očekivali da će međunarodna zajednica, s obzirom da se radi o poluprotektoratu, imati mjere koje će unaprijediti život bosanskohercegovačkih građana, da će umanjiti utjecaj elita, da će doista pružiti neku vrstu i ekonomske pomoći i u rekonstrukciji i u razvoju zemlje. Ništa od toga se nije dogodilo. Vidjeli smo i sami da su svi bili zbumjeni ovom situacijom i da i dalje ne znaju kako da se odrede prema njoj."

Bassuener je također vrlo kritičan te kaže kako mu se čini da u Bruxellesu nema volje da primijete kako pristup koji imaju prema našoj zemlji ne djeluje. "Vidimo samo spoticanje." On, kao i mnogi drugi analitičari, ocjenjuju zanimljivim prijedlog Hrvatske, te napominje kako je veliku barijeru za napredovanje BiH ka EU stvorio Bruxelles u trenutku kada je provođenje odluke Sejdici - Finci postavio kao uslov za dalji napredak. "Mislim da je razlog zbog kojeg su to učinili jer su vjerovali da se to može uraditi relativno lako i brzo. No, nije da se vrijeme jedino gubilo zbog tog uslova nego i zbog načina na koji je vlada strukturisana i činjenice da ovi ljudi ne žele reforme." On, pak, odbacuje izričitu odgovornost međunarodne zajednice te kaže da je strukturisanje vlasti kakva jeste rađeno u "koprodukciji" sa domaćim liderima. "Mislim da je na prvom mjestu tako strukturisano zbog toga jer su političke partije koje su potpisale Dayton željele da stvari budu takve, ali je to prihvatala međunarodna zajednica. Tako da ne želim da prihvatom argument da su problem stvorili stranci, pa neka ga oni i riješe. Ali, svakako imamo interes da se to popravi i potencijalno imamo jako bitnu ulogu koja može biti katalizator, a koju sada ne igramo."

On naglašava i kako trenutno različite zemlje imaju oprečne ideje kako pristupiti rješavanju situacije u BiH. "Amerikanci i Nijemci imaju različit stav kako pristupiti rješavanju svega u BiH, ali ima i puno različitih mišljenja unutar EU. Njemačka pozicija do danas je okrenuta prema stabilnosti, ne žele vidjeti destabilizaciju i zato će radije davati novac kroz razne fondove, MMF. Njemačka i Francuska su jako protiv zaustavljanja fondova IPA, iako BiH ne ispunjava uslove. I to je politika bez mozga. Kao takva nije okrenuta ka promjenama nego održavanju stanja." Bassuener ukazuje i na "fundamentalna" neslaganja između članica Vijeća za implementaciju mira u BiH: "S jedne strane su Britanci, Amerikanci, Turci, Holandani, Kanadani i Japanci koji misle da međunarodni angažman u BiH ne treba da prestane, a sa druge Nijemci i Francuzi, Italijani, te UN institucije i Rusija koji

MEĐUNARODNE REALNOSTI I POLITIKA

"Ko god da se bavi nama neće to raditi zbog nas nego zbog sebe"

Zlatko Dizdarević kaže i da postoji mogućnost da EU ne želi da se jače uključi jer "mi nismo još postali njihov problem". "Ko god da se bavi nama neće to raditi zbog nas nego zbog sebe, dakle onda kada postanemo njihov problem. To su međunarodne realnosti i logika. A kako možemo postati njihov problem? Jedino destabilizacijom regionala. Prema onom što se sada dešava imaju dosta ciničan i rekao bih bezobrazan i nerealan odnos. Ali, ako se ovo što se sada dešava u BiH i ugasi, što neki predviđaju, za godinu dana će buknuti

na mnogo gori način. Pa kada bukne, kada budemo imali 100.000 ljudi na ulici, kada se pojavi zaista rušilačka energija, koja postoji ali se krčka unutra, a i te kako ima osnova i razloga za nju, pa kada to krene da se preliva na Srbiju, Hrvatsku i ne znam koga, e onda će to biti njihov problem. Dakle, oni ili nisu svjesni u svoj svojoj lijnosti, neinventivnosti, uljuljanosti o čemu se ovdje zapravo radi, ili su svjesni da je ovo nedovršen projekt, a da je ono što je završeno zasnovano na pogrešnim premissama." ■

ZLATKO DIZDAREVIĆ
Život u ludačkoj košulji

smatraju da je vrijeme da OHR i EUFOR napuste zemlju. I tako smo se *zaglavili* u sredini. OHR je potpuno inertan. Prava logika koja bi trebala prevladati, ali za sada se to ne dešava, jeste da sve dok postoji Dejtonski ustav sa svim problemima u njemu, potreban je taj vanjski mehanizam. Ljudi traže odgovornost koje ovdje nema jer je pravosudni sistem suspregnut. Imate lažnu demokratiju koja je ustvari oligarhija, ali svi se prave da je demokratija, nema prostora za građane da kontrolišu izabrane zvaničnike osim putem protesta, ali još uvijek ti zvaničnici su jedini partneri međunarodne zajednice."

Dizdarević kaže da je jedini razlog zbog kojeg OHR još uvijek postoji činjenica da nema nikog ko bi mogao da pozove na

ozbiljnu raspravu o ovoj instituciji: "Ili će biti tu sa svim svojim nadležnostima, ili nema potrebe za njima. Sve je to sastavi dio istog jednog ludila. Ovo je priča za ludačku košulju sa stanovišta teorije država, prava, prakse međunarodne politike i ovo se može završiti na dva načina - ili će neko otvoriti proces prilaženja BiH EU, ili će ovo puknuti na najstrašniji način i onda ćemo biti njihov problem."

ZAŠTITA SISTEMA

U diplomatskim krugovima u Sarajevu se odavno priča da je vrijeme da sadašnji visoki predstavnik, kojeg mnogi nazivaju najinertijim koji je bio u BiH, napusti zemlju, ali za sada nema kandidata za tu poziciju. Dio međunarodnih analitičara,

KURT W. BASSUENER

Međunarodna zajednica sluša
plenume građana u BiH

daleko od uvjerenja da u mnogo više glava u europskoj politici nego mi mislimo postoji ta ideja kao nešto što nisu još pokušali. A ta ideja o podjeli nije na tragu rješenja. Nego jednostavno, mi smo njima postali dosadni i mora i muka, pa proizvode razloge i argumente za tu svoju tezu”, kaže Dizdarević.

I Kurt Bassuener i Zlatko Dizdarević i Igor Štiks kao pozitivan pomak, koji su pokrenuli sami građani vide organizovanje plenuma, za sada samo u Federaciji. Dizdarević pak sumnja da takav način djelovanja može promijeniti stvari preko noći “ali je beskrajno značajno što se pojavljuju kao faktor osvješćivanja naroda”. “Beskrajno je značajno jačati tu lokalnu unutrašnju supstancu. Mnogo je ljudi koji su ojađeni, demotivisani i počeli su vjerovati da se ništa ne može promijeniti. U tom smislu je beskrajno značajno to ojačavati”. Slično situaciju vidi i Bassuener, koji kaže da međunarodna zajednica sluša plenume, mada još uvijek ne formira svoje politike prema njima. “Sada mi se čini da sve zemlje koje su tu prisutne pokušavaju shvatiti kako uputiti poruke prema svojim glavnim gradovima. Možda saznamo nešto o tome nakon sljedećeg sastanka ministara vanjskih poslova EU.” Ipak, dodaje da ne vidi jasnu artikulaciju bilo koje EU vlade. “Mislim da ono što vidimo jesu različiti stepeni konfuzije i nemoći, a ne neko jasno promišljanje. Ali, to je proces”, kaže i tvrdi da se plenumi moraju ujediniti i imati zajedničke ciljeve, kako bi se zaista nešto postiglo: “Plenumi moraju obuhvatiti cijelu zemlju kako bi postigli čak i male ciljeve. Ako ne to, onda se mogu izgubiti. To je početak, dobar, ali mora biti veće i ambiciozne. Nema još manifesta. Možda neko radi na tome, ali još je rano, tek dvije i po sedmice sve ovo traje. I postoji puno frustracija koje moraju izaći na površinu prije nego ljudi zaista počnu razmišljati o koraku naprijed. Ali sada postoje šanse za promjene.”

Dizdarević kaže da, iako nije veliki pobornik EU, svjestan je da je jedino rješenje put ka priključenju. “Ali, uvođenje sistema vrijednosti, sistema funkcionisanja države, nekakvog reda, za nas je kapitalno. Moram da kažem vrlo radikalnu tezu: naša oligarhija - ne mogu da kažem lideri jer to po definiciji podrazumijeva nešto posve drugo - svjesno ili nesvjesno je protiv bilo kakvog pristupanja EU zato što taj put, svakim sljedećim korakom, njih dovodi na korak bliže odgovornosti. Hrvatska je onog časa kada je završila pregovore pola vlade poslala u zatvore. Dakle, naša oligarhija je svjesna da im mehanizmi koje imamo ne mogu ništa, a imaju interesa da ostane status quo i da stvari budu gore i gore jer iz toga oni crpe svoju snagu”, veli Dizdarević. ■

ZLATKO DIZDAREVIĆ:

“Nekada smo govorili da smo kao bitni u nekom balkanskom smislu, kao putevi idu preko nas. Koji putevi? Nas su zaobišli svi putevi. Mi nismo u stanju da napravimo koridor Vc”

to čak i kažu - pa ne puca se. To je mјera uspjeha poslije dvadeset godina za jednu zemlju u srcu Europe!”

Dizdarević nalazi još jedan mogući razlog međunarodne inercije, a to je da kao konačno rješenje ustvari vide podjelu. Podjela BiH ideja je koja se svako malo pojavi u akademskim i novinskim tekstovima, komentarima koje pišu analitičari, a o tome se tiho priča i među diplomatama u Sarajevu. No, za sada nema dokaza da postoje planovi za tako nešto. “Nisam

među kojima su Bodo Weber i Bassuener, zagovara postavljanje Amerikanaca na čelo OHR-a, što nije predviđeno Daytonom. Naime, ova pozicija je napravljena za europske diplomate, dok je prvi zamjenik uvijek Amerikanac. “To se, koliko ja razumijem, može mijenjati i to je samo stvar praktične političke volje međunarodne zajednice. Ako ne, onda može Britanac”, kaže Bassuener dodajući kako BiH mora imati OHR sve dok postoji Mirovni sporazum jer je to jedina zaštita bilo kakvog sistema.

Razloge za inertnost međunarodne zajednice prema BiH Zlatko Dizdarević vidi u tome što u BiH jednostavno нико nema nikakav interes. “Nekada smo govorili da smo kao bitni u nekom balkanskom smislu, kao putevi idu preko nas. Koji putevi? Nas su zaobišli svi putevi. Mi nismo u stanju da napravimo koridor Vc.” No, on primjećuje i da zemlje koje imaju ambasade u BiH, za razliku od prvih poslijeratnih godina, danas na pozicije imenuju diplome nižeg ranga: “Mi nismo u fokusu, nismo u interesu ili barem oni to tako vide. Za njih je mјera stvari ovdje, oni